

A representación da prostitución nos medios de comunicación galegos

Observatorio
galego
dos medios

COLEXIO
PROFESIONAL
DE XORNALISTAS
DE GALICIA

XUNTA DE GALICIA

PRESIDENCIA
Secretaría Xeral da Igualdade

Observatorio
galego
dos medios

COLEXIO
PROFESIONAL
DE XORNALISTAS
DE GALICIA

XUNTA DE GALICIA
PRESIDENCIA
Secretaría Xeral da Igualdade

INFORME

A representación da prostitución nos medios de comunicación galegos

Autores:

Luís Álvarez Pousa,

Olga Castro Vázquez

Iván Cuevas Domínguez

Ana Belén Puñal Rama

Observatorio
galego
dos medios

COLEXIO
PROFESIONAL
DE XORNALISTAS
DE GALICIA

Coa subvención de:

XUNTA DE GALICIA
PRESIDENCIA
Secretaría Xeral da Igualdade

Índice

CAPÍTULO 1: Introducción.....	3
Motivacións.....	4
Metodoloxía.....	6
Contexto político e legal.....	15
CAPÍTULO 2: O tratamento da prostitución na axenda diaria dos medios galegos. Análise de contido.....	22
A presenza da prostitución, da explotación sexual e da trata e do tráfico de persoas con tal fin na axenda dos medios galegos.....	23
As rutinas xornalísticas na cobertura da información.....	59
A relevancia concedida á información.....	77
A linguaxe e o uso de estereotipos.....	94
CAPÍTULO 3: A cobertura extra-ordinaria. Análise do discurso.....	105
A cobertura mediática da desarticulación dunha rede de tráfico de mulleres na Coruña: A operación Cascabel.....	106
A cobertura mediática dos conflitos veciñais pola prostitución de rúa no barrio barcelonés da Boquería.....	151
CAPÍTULO 4: Os anuncios de sexo de pago na prensa galega.....	177
Os anuncios de sexo de pago. Unha ollada cuantitativa.....	178
A ollada cualitativa. Unha análise de discurso sobre os anuncios de sexo de pago.....	205
CAPÍTULO 5: A modo de conclusión.....	219
ANEXO: Síntese da xornada “Prostitución e medios de comunicación. O debate pendente”.....	228
BIBLIOGRAFÍA.....	233

Observatorio
galego
de Cs Médicos

**COLEXIO
PROFESIONAL
DE XORNALISTAS
DE GALICIA**

XUNTA DE GALICIA

PRESIDENCIA
Secretaría Xeral da Igualdade

INTRODUCCIÓN

1. AS MOTIVACIÓNS

O obxecto desta investigación é a análise da representación da prostitución, da explotación sexual e do tráfico e da trata de persoas con fins de explotación sexual nos medios de comunicación galegos. Os motivos que están na base da súa xestación responden a un triplo interese por parte das persoas que conformaron este equipo de investigación a iniciativa do Colexio Profesional de Xornalistas de Galicia: social, profesional e académico. Social, canto que os medios son activos construtores da realidade social e as representacións que da prostitución, da explotación sexual e da trata e do tráfico de persoas se fai a cidadanía están inevitabelmente condicionadas pola súa mediación. Profesional, na medida en que é preciso provocar neles a reflexión sobre a cobertura que se está a realizar desta realidade –marcada pola simplificación e a ausencia e a invisibilidade na axenda informativa– e sobre o seu dobre papel en relación coa mesma (como soporte informativo e como soporte publicitario). Académica, canto que, até o momento, son escasos os estudos que analizaron polo miúdo a representación da prostitución, da explotación sexual e do tráfico e da trata de persoas con tal fin nos medios de comunicación.

Na sociedade da información, a realidade é, máis ca nunca, mediada. O que non sae nos medios non existe para o gran público. Os medios marcan a axenda, deciden aquilo sobre o que a sociedade ha pensar, e determinan os marcos de referencia, ao construír a realidade sobre uns parámetros determinados que eles mesmos configuran. Os medios son, por outra banda, activos transmisores de ideoloxía (tamén de ideoloxía patriarcal) e adoitan ademais poñer o foco nos núcleos de poder, deixando así na sombra toda esa ampla realidade que se agocha nas marxes. Por iso, consideramos de interese analizar a imaxe que sobre prostitución, explotación sexual, tráfico e trata de seres humanos ofrecen os medios, para poder determinar a que lle dan luz e que deixan na escuridade, e como constrúen as representacións que lles fan chegar á sociedade e que nela se instauran adoito en visións estereotipadas. En efecto, como puidemos comprobar nesta investigación, a prostitución, a explotación sexual, o tráfico e a trata de persoas non forman parte da axenda habitual dos medios e, polo tanto, é unha realidade en boa medida oculta. Sobre prostitución infórmase pouco e ademais de maneira simplificada e dende a perspectiva do suceso. O que ten un dobre efecto.

As informacións céntranse nunha determinada faceta, a relacionada coas redes de trata e tráfico obviando a complexidade do fenómeno e que non toda prostitución é forzada. Ademais, o que é suceso non ofrece unha lectura máis aló do episódico que permita discernir causas e consecuencias e relacionar o acontecido cunha armazón estrutural de máis amplo calado. Óbvias así a análise desta realidade dende as múltiples perspectivas ás que é preciso acudir para entender a súa complexidade: dende a económica e a política, pasando pola social, a xurídica ou a sempre necesaria perspectiva de xénero.

Dende o ámbito profesional, coidamos de interese proporcionarlles aos medios datos sobre os seus propios contidos que lles permitan facelos conscientes e reflexionar sobre as principais carencias na cobertura desta realidade, detectar os porqués (dende aqueles que teñen que ver cos intereses de diverso tipo do medio até os relacionados coa mellora na formación e especialización das e dos seus xornalistas) e procurar así mesmo solucións. Porque a prostitución, como xa dixemos, é unha temática sobre a que se investiga e traballa pouco nas redaccións xornalísticas, o que contrasta cos importantes ingresos que a prensa obtén dela a través dos anuncios de compra de sexo.

Observatorio
galego
de Cs Médicos

**COLEXIO
PROFESIONAL
DE XORNALISTAS
DE GALICIA**

XUNTA DE GALICIA

PRESIDENCIA
Secretaría Xeral da Igualdade

Dende o campo académico, a investigación conta co interese, e tamén coas dificultades engadidas, dun obxecto de investigación até o momento escasamente abordado, mesmo dende os estudos sobre comunicación e xénero, nos que encadramos esta investigación. As achegas até o momento foron puntuais, incardinadas polo xeral en reflexións, estudos e investigacións de marco máis amplo, a miúdo ao redor da situación da prostitución e das persoas que a exercen no Estado, ou da representación das mulleres inmigrantes nos medios de comunicación, como logo desenvolveremos no apartado dedicado ao estado da cuestión. Mais non existe unha investigación en profundidade e en exclusiva centrada na representación da prostitución, da explotación sexual e da trata e do tráfico de mulleres con fins de explotación sexual nos medios de comunicación.

2. A METODOLOXÍA

O obxecto desta investigación, como foi dito, é a análise das representacións da prostitución, a explotación sexual, o tráfico e a trata de persoas con tal fin nos medios de comunicación galegos. Partimos da hipótese de que a prensa non está a representar en toda a súa complexidade a realidade da prostitución, de modo que só unha parte é a que emerxe na axenda dos medios, tinguida por patróns propios da ideoloxía sexista e dos moldes da informacións de sucesos.

Para contrastar dita hipótese, botouse man dunha dobre metodoloxía: por unha banda a análise de contido, baseada na compilación de datos cuantitativos a partir da análise das pezas analizadas; pola outra, a análise do discurso, que permite afondar máis polo miúdo nas mensaxes e no imaxinario que estas crean.

A análise de contido foi aplicada a todas as pezas que, sobre prostitución, explotación sexual e trata e tráfico de persoas con tal fin foron publicadas en decembro de 2009 polos xornais diarios galegos (*La Voz de Galicia, El Correo Gallego, Galicia Hoxe, Faro de Vigo, La Opinión, El Ideal Gallego, Diario de Ferrol, Diario de Bergantiños, Diario de Arousa, Diario de Pontevedra, Atlántico Diario, La Región, El Progreso, Xornal de Galicia*), así como polo principal medio audiovisual de ámbito autonómico, a Televisión de Galicia. Coa escolla temporal –ao longo de todo un mes– pretendiamos analizar a representación ordinaria da prostitución, da explotación sexual e da trata e tráfico de persoas. Queriamos saber en que medida este tema formaba parte ou non da axenda diaria dos medios e a que patróns se cinguía a información publicada sobre o mesmo no día a día.

A análise do discurso foi empregada, pola contra, para a análise de dous casos que irromperon con particular capacidade de impacto nos medios. Por unha banda, a noticia sobre a desarticulación policial, a finais de marzo de 2009, dunha rede de prostitución, tráfico de mulleres e explotación sexual na Coruña, que se anunciaba nas páxinas de anuncios de sexo de pago dos medios galegos. Por outra, o conflito no barrio barcelonés da Boquería a raíz das queixas da veciñanza contra a prostitución de rúa. Queriamos así analizar tamén o tratamento daqueles casos que son merecentes dunha cobertura máis aló da ordinaria por parte dos medios de comunicación.

Ambas as dúas metodoloxías, a análise de contido e a análise do discurso, foron empregadas así mesmo para o estudo dos anuncios de contactos. Neste caso, escollemos para a elección da mostra unha data ao azar dentro do período determinado previamente para a análise da cobertura ordinaria da información: o sábado, 19 de decembro de 2009.

2.1. Os obxectivos

En relación co obxecto de análise e coa hipótese de partida, configuramos os obxectivos da investigación, que concretamos en seis:

1. Analizar a presenza da prostitución, a explotación sexual, o tráfico e a trata de persoas con tal fin na axenda dos medios, así como o grao de visibilización e presenza das e dos diversos protagonistas, actores espazos e tipoloxías no exercicio da prostitución.

A meta que nos marcamos foi tratar de determinar en que medida esta realidade é visibilizada, e sobre que aspectos da mesma se botan luz e sobre cales non. Foron finalidades concretas, dentro deste obxectivo, analizar:

- o grao de presenza nos medios das distintas realidades nas que se materializa o exercicio da prostitución: prostitución de rúa e de barrio, prostitución de club, prostitución de pisos, prostitución de luxo...
 - a correspondencia da presenza mediática coa que, en realidade, cada unha destas tipoloxías ten hoxe en día no mundo da prostitución.
 - o grao de presenza daqueles axentes que os medios destacan como protagonistas nas súas informacións: mulleres, que exercen a prostitución, homes que compran servizos sexuais, proxenetas, veciñanza, asociacións..., co obxectivo de determinar sobre que axentes se bota luz e cales fican na sombra no protagonismo da información.
 - o marco explicativo, contextual e interpretativo no que os medios de comunicación lle dan senso á realidade da prostitución, a explotación sexual e o tráfico e a trata de persoas con tal fin.
 - o grao de asunción da abordaxe informativa da prostitución, a explotación sexual e o tráfico e a trata de mulleres como violencia de xénero, como vulneración dos dereitos humanos e/ou e dende a perspectiva de xénero.
2. Analizar que rutinas xornalísticas aplican as informadoras e informadores na cobertura da prostitución, o tráfico de mulleres e o comercio sexual
3. Analizar a relevancia concedida á información sobre prostitución, tráfico de mulleres e comercio sexual nos medios analizados.
4. Analizar a linguaxe empregada e o uso de estereotipos.
5. Comparar o tratamento ordinario que, no día a día, os medios de comunicación galegos lle outorgan á información sobre prostitución, a explotación sexual e á a trata o tráfico de mulleres fronte ao tratamento conferido a aqueles casos aos que, pola súa capacidade de impacto ou outros criterios de noticiabilidade, os medios outorgan unha abordaxe extra-ordinaria, fóra do que é habitual nas súas rutinas.
6. Analizar a presenza dos anuncios de contactos na prensa galega.

2.2. Análise de contido. Ficha de análise

A ficha para a análise de contido aplicada á cobertura ordinaria dos medios foi construída en base a unha serie de variábeis (V), ligadas a cada un dos obxectivos que nos marcamos como metas para a investigación.

Obxectivo 1. Analizar a presenza da prostitución, o tráfico de mulleres e a explotación sexual na axenda dos medios, así como o grao de visibilización e presenza das e dos diversos protagonistas, actores espazos e tipoloxías no exercicio da prostitución.

- V1: Temática abordada na información
- V2: Actores protagonistas da información
- V3: Actores secundarios
- V4: Os escenarios e a tipoloxía da prostitución (rúa e barrio, de club, piso)
- V5: A inclusión de elementos contextuais e explicativos
- V6: O grao de aplicación da perspectiva de xénero
- V7: A identificación do tráfico de mulleres, a prostitución e a explotación sexual como violencia de xénero.
- V8: A identificación do tráfico de mulleres, a prostitución e a explotación sexual como vulneración dos dereitos humanos
- V9: O grao de presenza dos discursos abolicionistas, regulacionistas ou xustificadores da situación actual.

Obxectivo 2. Analizar que rutinas xornalísticas aplican as informadoras e informadores na cobertura da prostitución, o tráfico de mulleres e o comercio sexual

- V10: Fontes empregadas para a elaboración da información
- V11: Xéneros xornalísticos
- V12: Autoría do relato
- V13: Enfoque: como suceso, político, económico, social, xurídico, humano, científico...
- V14: Orientación do relato ao acontecemento ou ao tema
- V15: Perspectiva dende a que se constrúe o relato: informativa, interpretativa, de opinión

Obxectivo 3. Analizar a relevancia concedida á información sobre prostitución, tráfico de mulleres e comercio sexual nos medios analizados.

- V16: A presenza en portada
- V17: As seccións nas que se publica a información
- V18: Espazo que ocupa a información
- V19: Situación en páxina
- V20: Presenza ou non de ilustración

Obxectivo 4. Analizar a linguaxe empregada e o uso de estereotipos.

- V21: Termos usados para denominar á muller ou home que se prostitúe
- V22: Termos empregados para denominar a quen compra servizos sexuais
- V23: Conceptos utilizados para denominar ao proxeneta
- V24: Descrición e caracterización das mulleres ou homes que se prostitúen
- V25: Descrición e caracterización dos homes que compran servizos sexuais
- V26: Descrición e caracterización do proxeneta
- V27: Descrición e caracterización dos espazos nos que se exerce a prostitución.

Obxectivo 5. Analizar a presenza dos anuncios de contactos na prensa galega.

A ficha empregada para a análise de contido dos anuncios de sexo de pago baseouse así mesmo nas seguintes variábeis:

- V1: Número de anuncios de contacto por medio
- V2: Sección na que se publicitan
- V3: Tamaño dos anuncios
- V4: Acompañamento gráfico
- V5: Inclusión de páxina web
- V6: Tipoloxía dos anuncios. V7: Xénero de quen oferta ou de quen se ofrecen servizos sexuais
- V8: Xénero da persoa destinatario dos anuncios de sexo de pago
- V9: Xénero de quen demanda sexo
- V10: Con que fins se demanda sexo
- V11: Qué se demanda: Mulleres, homes, persoas transxénero
- V12: Xénero das persoas que publicitan os bordeis
- V13: Procedencia das persoas que protagonizan os anuncios de sexo de pago
- V14: Que se ofrece nos anuncios de sexo de pago
- V15: Modelos de feminidade e masculinidade presentes nos anuncios de sexo de pago.

2.3. O marco teórico e o estado da cuestión

Encadramos esta investigación nos estudos sobre comunicación e xénero por dous motivos fundamentais. En primeiro lugar, por estar a prostitución fondamente cruzada pola construción social do xénero e o papel que a mulleres e homes se lle destina na sociedade actual en función de parámetros sexistas e patriarcais. A maioría das persoas que exercen a prostitución son mulleres, nunha sociedade que marca a quen se prostitúe co estigma dos tópicos, os estereotipos e a marxinação.

Somos conscientes de que a ollada de xénero non é a única que cómpre ter en conta para analizar unha realidade que hoxe en día está atravesada tamén por outros fenómenos como as desigualdades inherentes á globalización neoliberal –a maioría das persoas que exercen a prostitución non só son mulleres senón tamén inmigrantes procedentes de países empobrecidos– mais si é unha perspectiva de análise indispensable para entender en toda a súa complexidade as características e condicións en que se exerce a prostitución na sociedade actual, marcada por fenómenos como a feminización da pobreza e ou protagonismo cada vez maior das mulleres nos movementos poboacionais, impulsadas por proxectos migratorios propios.

Por outra banda, a análise dos medios de comunicación dende a perspectiva de xénero ten desvelado o papel dos medios tanto na invisibilización das mulleres, como no tratamento informativo asimétrico que se lle depara a mulleres e homes e a construción de estereotipos que alimentan a discriminación e a desigualdade. Os medios de comunicación actúan así como activos axentes na construción social do xénero dende perspectivas que, de modo máis ou menos explícito, contribúen a afianzar os piares sexistas e patriarcais que asentan a sociedade. E ademais, a desigualdade tamén se afianza no control dos medios: os medios de comunicación seguen estando dirixidos fundamentalmente, por homes, que ocupan na súa maior parte os postos de responsabilidade (Menéndez 2007: 68-70). Como sinala Joana Gallego,

“La información, aparentemente neutra, universal, está sesgada por la cosmovisión de género dominante, que no es otra que aquellos valores, creencias actitudes e ideas que han conformado la identidad masculina frente a la femenina” (Gallego 2007: 9).

Consideramos, pois, de interese, analizar cal é o tratamento que a institución mediática –mantedora, como acabamos de ver, de parámetros discriminatorios para coas mulleres– fai daquelas que están entre as máis socialmente estigmatizadas, as que exercen a prostitución. E partimos da bagaxe dunha liña de investigación que, dende principios dos 80, se esforzou en analizar as desigualdades de xénero na representación dos contidos mediáticos. Dende aquel primeiro estudo de principios dos 80, *Umbral de la presencia de las mujeres en la prensa española*, das profesoras Concha Fagoaga e Petra María Secanella, e as contribucións de todas aquelas pioneiras que xa a mediados da mesma década comezaron a abrir camiño neste eido (Natividad Abril, Joana Gallego ou Rosa Franquet), pasando pola introducción nos 90 dos estudos de xénero (con Rosa Franquet ou Pilar López Díez) que desprazan o foco de atención das mulleres como suxeito de estudo ao propio concepto de xénero, é dicir, a construción diferenciada dos roles e estereotipos que se lle atribúen a mulleres e homes, até o asentamento dos estudos sobre comunicación e xénero na década dos 2000, co soporte que lle outorgan o recoñecemento académico e universitario, o apoio oficial e o respaldo de asociacións e colexios profesionais. Tal e como sinala Isabel Menéndez,

“Hoy en día la perspectiva de género ha logrado imponerse en multitud de espacios y empieza a ser frecuente encontrarla en estudios e investigaciones del ámbito académico, aunque todavía sea una línea de trabajo minoritaria y juzgada, en demasiadas ocasiones, a través de los prejuicios de una agencia que se resiste a cambiar” (Menéndez, 2007: 59)

2.3.1. Análises e estudos sobre a representación da prostitución nos medios

Porén, como foi dito, apenas se abordou até o momento a análise das representacións da prostitución, a explotación, e a trata e o tráfico de mulleres con fins de explotación sexual na prensa. Unha das escasas achegas ao respecto parte precisamente dunha das pioneiras no estudo da representación das mulleres nos medios de comunicación, Concha Fagoaga. Na súa participación no Congreso internacional “Derechos humanos y prostitución”, a autora poñía de relevo a contradicción entre a escaseza de informacións sobre prostitución e o amplo espazo ocupado a diario polos anuncios de sexo de pago e, ademais, tamén entre os beneficios obtidos polos medios nesas páxinas publicitarias –que veñen incrementando este tipo de anuncios dende finais dos 80– e o pouco investimento realizado en informar sobre problemáticas asociadas á prostitución. Fagoaga facía constar así mesmo o dobregamento da información sobre prostitución á nota policial e á nota ou reportaxe sobre os conflitos veciñais (Fagoaga, 2007: 201-202).

A representación da prostitución nos contidos informativos dos medios é posta en relación co carácter sexista da prensa de modo explícito na *Guía de buenas prácticas para periodistas y comunicador@s. Prostitución y tráfico de mujeres con fines de explotación sexual en los medios de comunicación*. Achácase así a invisibilidade da prostitución a unha “solapada censura por parte de los medios de comunicación, que son patriarcales” (Alba (ed), 2000: 29). Tal e como explicita noutro artigo a súa editora, Yolanda Alba, os medios de comunicación caen nun tratamento sensacionalista e banalizador da información que contribúe a normalizar a prostitución:

“Aún cuando la información debe ser el motor principal de una política de prevención y denuncia de las violencias, podemos constatar que los medios de comunicación al uso sólo buscan el sensacionalismo y la polémica que “venden”, fomentando así un discurso de propaganda que refuerza esta violencia. Esta propaganda tiene efectos diferentes: por un lado, legitima y banaliza comportamientos que ya no son considerados como atentados contra la dignidad humana (ser prostituída es “normal”. (Alba 2006: 52).

Alba detense así mesmo nas características das informacións sobre prostitución: fontes fundamentalmente institucionais (policiais e en menor medida xurídicas); escaso recurso ás propias prostitutas, a voces expertas ou de carácter asociativo como fontes; emprazamento da información nas seccións de sucesos ou de carácter local no canto doutras máis acordes coa relevancia do tema, como internacional ou nacional, e desprazamento do protagonismo das mulleres que exercen a prostitución a un segundo ou terceiro plano —“más importante y comercial puede ser la popularidad de su chulo o la identidad escabrosa de sus clientes”, en verbas da autora” —. (Alba 2006: 52-56). Unha figura, a do comprador de sexo, que pasa só a primeiro plano cando a relevancia pública do persoeiro pode ser aproveitada como gancho morboso. No estudo *Una aproximación al perfil del cliente de la prostitución femenina en la Comunidad de Madrid*, baseado nunha análise de contido de prensa do 2002, facíase constar a invisibilidade, na información, da figura do comprador de sexo. O que ratifica o xornalista Hubert Dubois, para quen informar sobre o demandante de comercio sexual non é considerado nos medios politicamente correcto (Dubois, 154: 2006).

O tratamento da prostitución nos medios de comunicación tamén foi abordado dende o grupo de investigación CIDACOM, da Universidade de Santiago de Compostela. Nas dúas investigacións realizadas polo CIDACOM en 2007 e 2008 sobre o tratamento da violencia de xénero nos medios de comunicación galegos, facían constar a escasa presenza de informacións referidas á prostitución nas informacións publicadas sobre violencia machista nos períodos analizados (setembro de 2007 e xullo de 2008). As investigacións partían da concepción da violencia de xénero como unha realidade multifacética, no sentido apuntado no punto 2 da Declaración de Compostela (endecálogo aprobado en 2004 a iniciativa do Colexio Profesional de Xornalistas de Galicia que recolle un conxunto de recomendacións para a mellora da violencia de xénero na cobertura mediática): “Este tipo de violencia non só se manifesta nos malos tratos dentro do ámbito doméstico, senón tamén nos abusos e agresións sexuais, no acoso laboral, na prostitución, e na violencia específica e singular contra as nenas”.

Tamén dende o CIDACOM, unha das súas investigadoras, membra por outra banda do equipo de investigación que asina o presente estudo, abordou de maneira específica a análise da prostitución nos medios de comunicación galegos en varios artigos. Neles, a parte de insistir en cuestións xa apuntadas (a invisibilidade na axenda temática, o tratamento como suceso, o carácter inducido da información e a ausencia de investigación xornalística), faise fincapé na visibilización de determinados ámbitos (a prostitución de clube) fronte a outros (a prostitución de rúa ou de piso); a ausencia, no que aos actores da información se refire, dos compradores de sexo, así como a escasa elaboración da información (fundamentalmente presentada como noticia, sen apenas presenza doutros xéneros que permitan contextualizar mellor os feitos e adentrarse nos ámbitos do xornalismo interpretativo) (Puñal 2007: 52-54).

2.3.2. Os anuncios de sexo de pago

Os anuncios de sexo de pago tamén foron obxecto de análise en achegas de autoras como Ana María Vigara e María José Barahona. Vigara abonda, no traballo que publica en *Género, sexo, discurso* (Ediciones del Laberinto, 2002), nas prácticas discursivas dos anuncios de sexo de pago publicados na prensa española de referencia incidindo nas asimetrías de xénero neles presentes. Barahona constata, trala análise de máis de 17.000 anuncios de prensa, a preponderancia da prostitución feminina neles (no 83,7% das pexas analizadas) fronte á prostitución de mulleres transxénero (no 5,2% dos casos) e a masculina (no 11%), que se dirixe fundamentalmente tamén a homes (Cortes Generales, 2007: 108). A investigadora evidencia ademais, tal e como destaca na súa intervención para o *Informe de la Ponencia sobre la situación actual de la prostitución en nuestro país* Rosario Carracedo Bullido, que existe tras estes anuncios unha estrutura organizativa, sometida ao proxenetismo, da que dan conta tanto a formulación do anuncio, a variedade de mulleres ofrecidas por local e a repetición dos mesmos teléfonos en diversos anuncios (Cortes Generales, 2007: 105). Belén Puñal, pola súa banda, constata nos medios galegos o incremento dos anuncios de contactos dende finais dos 80 do que xa tiña falado con anterioridade Concha Fagoaga e demostra o seu auxe de modo parello ao da prostitución de piso, que foi a máis tralo endurecemento do castigo ao proxenetismo na reforma de 2003 do Código Penal e a consecuente procura nos pisos, por parte dos proxenetes, dun lugar máis protexido da vixilancia policial.¹

2.3.3. A prostitución nos estudos sobre a representación das mulleres inmigrantes

Son varios os estudos que abordan o tratamento da prostitución nos medios de maneira tanxencial á análise da presenza e representación das mulleres inmigrantes nos mesmos. Neles adoita destacarse a invisibilidade deste colectivo – moito máis oculto na prensa que os homes inmigrantes – e a sobrerrepresentación, nos escasos contidos informativos que delas falan, da prostitución fronte a outras facetas da inmigración feminina no Estado español (Giró 1999, Pérez Wolfram 2003, Aierbe 2008, Masanet e Ripoll 2008, Catagnani e Colorado 2009). Así, en verbas de Peio Aierbe,

“Donde hay una mirada sostenida por parte de los medios es hacia las vicisitudes relacionadas con la prostitución. Y aquí, el tratamiento es significativo en cuanto al número y bastante unificado en la manera de abordarlo, a saber, presentando un panorama de mujeres traficadas que son liberadas de su situación por la policía y que son víctimas, fundamentalmente, de mafias de sus propios compatriotas. A diferencia de la invisibilidad de la que venimos hablando, nos encontramos aquí con una sobrerrepresentación, siendo hipervisibilizadas en relación con el porcentaje que representan del colectivo de mujeres inmigrantes” (Aierbe 2008: 17).

¹ Parte da análise dos anuncios de sexo de pago publicados en varios dos principais xornais galegos (*La Voz de Galicia*, *Faro de Vigo*, *El Correo Gallego*, *El Progreso*, e *La Región*) nas xornadas do 2 de xuño dos anos 1987, 1997, 2002, 2007 e 2009.

Coinciden estes estudos, polo xeral, en destacar a representación das mulleres inmigrantes, non como axentes activos co seu propio proxecto migratorio, senón nun rol pasivo, a miúdo en informacións negativas e como vítimas doutros varóns (proxenetas, parellas...) tamén inmigrantes, sobre os que se fai recaer a única responsabilidade do problema, obviando así o papel que poidan ter a propia sociedade de acollida ou os mecanismos polos que se regula. Fronte á vitimización das mulleres inmigrantes, as representacións dos homes están ligadas pois ao mundo do delito e a inseguridade cidadá. A muller inmigrante pode aparecer tamén, aínda que en menor medida, vinculada ao rol de delincuente, mais neste caso adoita facelo tamén en relación co mundo da prostitución, como no caso, por exemplo, das "madames" (Masanet e Ripoll 2008: 179-180) e das mulleres que exercen a prostitución na rúa, cada vez máis perseguida polas regulacións locais, como veremos máis adiante. Sobre o tratamento informativo das mulleres que exercen a prostitución, Clara Pérez Wolfram aconsella, no conxunto de recomendacións que propón para a mellora da abordaxe informativa das mulleres inmigrantes,

"En las informaciones sobre desarticulación de redes y mafias de prostitución, informar sobre el destino de las mujeres 'liberadas', sobre las consecuencias de una posible expulsión, procurando recoger su testimonio" (Wolfram 2003)

A investigadora fai tal recomendación ao constatar que, na cobertura informativa de redadas e detencións de mulleres que exercen a prostitución pola súa situación irregular no país, adoito non se informa do destino destas mulleres, se foron ou non expulsadas do Estado, malia isto supor a fin do seu proxecto migratorio. A prensa pon pois o foco no suceso e na súa efectividade, mais non se detén no contexto, na análise de causas e de consecuencias

2.3.4. Os medios de comunicación dende o abolicionismo e o regulacionismo

A análise representación da prostitución nos medios de comunicación varía de modo notábel no abolicionismo e no regulacionismo. Así, dende o abolicionismo considérase aos medios cómplices e promotores da cultura da prostitución, así como de transmitir unha visión da mesma como realidade inevitábel (Alecrín, 2006: 1). Denúnciase así mesmo o feito de os medios teren un papel fundamental na socialización de xénero e na consecuente transmisión dun determinado imaxinario relacionado coa compra de sexo de pago.

"A normalización nas canles de comunicación –que baixo a pátina de ser informativos, están incitando e mostrando este tipo de servizos para o consumo– fai aceptable, accesible e alcanzable a entrada neste mundo. A televisión, a prensa e o "boca a boca" cos colegas favorece que circule a información" (Gómez e Pérez, 111).

Dende o abolicionismo denúnciase á pornografía pola súa contribución á configuración dun imaxinario sexual de fondo contido patriarcal e mesmo, como no caso defende a autora Catherine Mackinnon, como unha rama máis da prostitución: "Es una variante tecnológicamente sofisticada de trata de mujeres. Las mujeres son las mismas, las actividades son las mismas, las relaciones de poder son las mismas, la desigualdad es la misma", afirmaba nunha entrevista realizada pola axencia Ameco Press (Babiker, 2010).²

² A pornografía foi, por certo, centro dunha tensa polémica no feminismo nos anos 80, que en certo modo lembra as tensións actuais sobre a prostitución. Entón, as feministas que a defendían ligaban a

Tamén, e de acordo coa ligazón que dende o abolicionismo se fai entre prostitución e trata e tráfico de seres humanos con fins de explotación sexual (insístese en que trata e o tráfico non existirían se non houbera demanda de sexo de pago), se critica a incoherencia nos medios ao denunciar as mafias pero non a prostitución.

Crítase ademais dende o abolicionismo o uso que se fai de conceptos como autodeterminación, liberdade sexual ou liberdade de movementos para promocionar a través deles sectores da industria do sexo (Alba, 2006: 52) e acúsase o revisionismo semántico que se leva cabo dende os medios de comunicación. “A desinformación, a banalización, a lexitimación da violencia, da trata, da prostitución e da pornografía obtéñense a través dun “revisionismo semántico”. Desta forma tranfórmanse as palabras, os conceptos e os principios inherentes aos Dereitos Humanos das mulleres”, recolle M. Markovich en *Guía de buenas prácticas para periodistas y comunicadores* (Alba, Y. (ed) 2000: 5).

Desde o regulacionismo insístese en que a visión dos medios, focalizada na detención de redes de trata e tráfico de persoas con fins de explotación sexual, constitúe en si un espello deformante, canto que obvia as múltiples facetas da prostitución, e ignora a realidade das mulleres que exercen de modo voluntario. Para Laura Oso, este discurso “non pon de relevo a complexidade desta realidade social, subliñando case exclusivamente a súa vertente máis sensacionalista e reducindo a figura da traballadora do sexo inmigrante ao papel pasivo da vítima traficada e obrigada”. (Oso, 2004: 27 e 28).

Poñen de relevo, por outra banda, que a proliferación de informacións sobre mafias ten como efecto perverso a criminalización do exercizo da prostitución e a vitimización das persoas que nela traballan. En verbas de José Luís Riopedre,

“... os medios de comunicación de masas fan especial fincapé nalgúnhas formas moi determinadas de prostitución, que son as que crean gran alarma social e terxiversan ao mesmo tempo a correcta interpretación do fenómeno”, afirma José Luís Riopedre (Riopedre, 2004: p. 205).

E, cuestiónase ademais, a información dos medios sobre a magnitude do engano propiciado polas mafias:

“También parece posible establecer que, contra la opinión comúnmente extendida y difundida por los medios de comunicación, se da mucha mas explotación que engaño. En la mayoría de los casos, las muchachas saben a qué se van a dedicar, aunque ignoran en el momento de adquirir el compromiso, la magnitud de la obligación económica que están asumiendo.” (Juliano 2004: en liña)

As diferencias na perspectiva dende a que ambas as dúas posicións ollan os medios trasládase tamén aos anuncios de contactos: dende a aposta pola súa eliminación, dende o abolicionismo, até a súa defensa como “un buen instrumento para la captación de clientela de todas aquellas trabajadoras sexuales que, trabajando libremente y de manera autónoma, no quieren exponerse a hacerlo en lugares públicos” (Garaizábal 2009: en liña). Mais sobre este aspecto, abondaremos máis polo miúdo no apartado dedicado á análise dos anuncios de sexo de pago (cifr. capítulo 4).

oposición á mesma a un moralismo de raíces cristiás, posición que latexa por detrás das críticas que se fan dende o regulacionismo cando se acusa ás posturas partidarias da abolición da prostitución de manteren perxuízos canto ao sexo.

3. O CONTEXTO POLÍTICO E LEGAL

Situamos neste apartado a prostitución no seu contexto político e legal, co fin de situar mellor a realidade cuxa representación analizaremos nos contidos mediáticos. Nese contexto incardinaremos as liñas que cruzan o debate actual sobre prostitución medios, e políticas públicas.

A regulación da prostitución acometeuse no Estado español durante o franquismo mediante o Decreto Lei de 3 de marzo de 1956, sobre abolición dos centros de tolerancia, no cal se se declaraban clausuradas as “mancebías y casas de tolerancia”. A regulación penal aparece coa reforma do Código Penal de 1963, na que España daba cumprimento ao Convenio Internacional para a represión da trata de persoas e da explotación da prostitución allea, de 21 de marzo de 1950, ao que se adherira en 1962. A reforma consideraba puníbel calquera participación na prostitución, aínda que optaba pola non incriminación desta. En 1970, finalmente, coa Lei de Perigosidade e Rehabilitación Social, incluíronse como “estados perigosos” os das persoas prostituídas, prevíndose como medidas de seguridade internamentos de até tres anos de privación de liberdade.

Xa na etapa democrática, o Código Penal aprobado por LO 10/1995, de 23 de decembro, continuou con esta formulación: sanción exclusiva dos actos levados a cabo por terceiras persoas. Porén, suprimiu dos comportamentos puníbeis o “rufianismo” (vivir en todo o en parte a expensas das persoas prostituídas), o proxenetismo locativo (arrendamento ou cesión de locais para o exercicio da prostitución) e a corrupción de menores, que se reintroduciu nas reformas posteriores. As modificacións do Código Penal en 1999 e dúas veces no 2003 realizaron unha revisión dos tipos penais coa fin de protexer aos menores e incapaces e consolidar e perfeccionar as normas para combater o tráfico ilegal de persoas, así como impedir interpretacións que impediran penar determinadas condutas de especial gravidade.

Unha última reforma, en novembro de 2009, instauraba por primeira vez unha sanción penal para o cliente da prostitución cando a relación sexual se practica con menores ou con persoas que non poden decidir por si propias –*El Código Penal se endurece para la corrupción y los delitos sexuales, El País* do 13 de Novembro de 2005–.

Na lexislación estatal vixente, entre a que cabe destacar a Constitución Española e o Código Penal é Civil, non se considera a prostitución como constitutiva de delito, senón só as situacións relativas a esta que supoñen unha limitación da liberdade sexual da vítima ou o aproveitamento da súa debilidade, ou que favorecen a prostitución de menores ou persoas incapaces. Estas refírense igualmente á prostitución feminina e á masculina, clasificándose os tipos delitivos segundo recaían sobre menores de idade ou persoas incapaces ou sobre maiores de idade.

A parte da lexislación estatal, cómpre ter en conta as regulacións locais. O 25 de xaneiro de 2006 entraba en vigor a Ordenanza Cívica do Concello de Barcelona, na que se regulaba, entre outras moitas cuestións, sobre o exercicio da prostitución na vía pública.

O alcalde de Barcelona, Joan Clos, explicaba co gallo da presentación do anteproxecto que o goberno municipal non tiña competencias para prohibir a prostitución, que non é ilegal no Estado español, mais si para actuar no caso de esta tomar o espazo público e se converter nunha fonte de problemas de convivencia –*La ordenanza sobre civismo en Barcelona multará a clientes del 'top manta' y de prostitutas con hasta 500 euros*, Europa Press do 18 de Outubro de 2005–. As multas ás prostitutas que exercían a prostitución de rúa provocaron críticas en numerosos colectivos, especialmente cando, ao aplicar a agravante de reincidencia, as contías comezaron a pasar de infracción leve, multada con até 750 euros, a chegar até os 3.000 euros –*Barcelona impone multas de hasta 3.000 euros a las prostitutas*, *El País* do 11 de Febreiro de 2006–. A acción contra a prostitución de rúa, defendida dende a administración local como unha maneira máis de loitar contra as redes, significou nos primeiros cinco meses 2.000 das 17.000 multas impostas –*2.000 de las 17.000 multas de la ordenanza de Barcelona son por prostitución callejera*, *El País* do 11 de Febreiro de 2006–, o que dá boa conta o peso que esta cuestión tiña entre as moitas que regulaba a ordenanza.

Malia ás críticas, a Ordenanza Cívica non só segue vixente, senón que o modelo foi imitado en boa parte por outras cidades do Estado, como Lleida, Granada, Sevilla, Valencia, Castellón, Bilbao Calvià, El Ejido ou La Jonquera (Girona). Ademais diso, algunhas cidades, como Sevilla –*¿Tan poco vales que tienes que pagar?*, *carteles contra la prostitución en Sevilla*, *20 Minutos* do 28 de Agosto de 2008– ou Valencia –*Valencia lanza una campaña contra clientes de prostitutas*, *El País* do 25 de Novembro de 2008– realizaron campañas contra os consumidores de sexo de pago, con lemas como “¿Tan poco vales que tienes que pagar?” ou “Tu dinero hace mucho daño. Porque tú pagas existe la prostitución”. Estas campañas terán continuación máis adiante noutras do Ministerio de Igualdade, encadradas dentro do Plano Integral Contra a Trata de Seres Humanos con Fins de Explotación Sexual.

En Galicia, presentouse a 19 de xuño de 2009 en Lugo o Borrador de Ordenanza de Civismo. O capítulo 6, “Emprego do espazo público para o ofrecemento e demanda de servizos sexuais”, recolle a prohibición de “ofrecer, solicitar, negociar ou aceptar, directa ou indirectamente, servizos sexuais retribuídos no espazo público cando estas prácticas exclúan ou limiten a compatibilidade dos diferentes usos do espazo público”, e especialmente “cando estas condutas se leven a cabo en espazos situados a menos de douscentos metros de distancia de centros docentes ou educativos”, recolléndose a posibilidade dunha sanción de até 750 euros. No caso de “manter relacións sexuais mediante retribución por elas no espazo público”, a multa pode ascender até os 1.500. A día de hoxe, esta ordenanza continúa sen aprobar.

O mesmo día de entrada en vigor da ordenanza barcelonesa, o Govern de la Generalitat de Catalunya anunciaba un Plano de Regulación da Prostitución –*La Generalitat catalana regulará el ejercicio de la prostitución y lo limitará a los burdeles*, *El País* do 25 de xaneiro de 2006–, no que, ao tempo que se tiñan visións regulacionistas, dábase apoio á ordenanza cívica ao pretender regular esta práctica unicamente en locais con licenza legal. A iniciativa provocou a recollida de sinaturas na súa contra de 15 organizacións feministas, de posición abolicionista, e o Instituto da Muller acusou ao goberno catalán de invadir competencias que non lle correspondían e marcar un retroceso ao regular “una práctica intrínsecamente degradante, incompatible con los valores de una sociedad democrática” –*El laberinto de la prostitución*, *Sur* do 13 de febreiro de 2006–.

Ademais, no seo do propio tripartito tamén se produciron discrepancias sobre como levar adiante o plano. Finalmente, considerando o asunto “demasiado polémico” –*El Gobierno catalán aplaza regular la prostitución, El País* do 13 de marzo de 2007–, o plano foi aprazado en marzo do ano seguinte, sen que se retomara o proxecto até o momento.

O día 4 de abril de 2006, a Comisión Mixta dos Dereitos da Muller e da Igualdade de Oportunidades das Cortes españolas, na súa decimoterceira sesión, ratificaba o acordo que a Mesa e os Portavoces tomaran trece días antes. Dito acordo instaba a crear unha ponencia, no seo da Comisión, para o estudo da situación actual da prostitución no Estado e a concreción de orientacións e propostas transversais, cumprindo así a moción aprobada polo Pleno do Congreso a 14 de febreiro daquel ano. Para a creación desta ponencia, “por deferencia ao Senado”, aproveitábase a existencia nesta cámara dunha comisión xa creada, pero non constituída, sobre este fenómeno (Comisión Especial de Estudio sobre a realidade e problemática que no ámbito xurídico, económico, político e social presenta o fenómeno da prostitución, núm. expte. 650/1). A Ponencia estaría integrada por 3 ponentes de cada un dos grupos maioritarios e 1 por cada un dos restantes grupos da Comisión.

Con data 19 de abril a ponencia quedou constituída, actuando como membros María Escudero Sánchez, Lourdes Muñoz Santamaría e María Antonia Martínez García polo Grupo Socialista, Susana Camarero Benitez, María Enriqueta Seller Roca de Togores e Rosa María Romero Sánchez Grupo Popular, Rosa María Bonàs Pahisa polo Grupo de Esquerra Republicana, Mercè Pigem Palmés polo Grupo Catalán (Convergència i Unió), María Assumpta Baig i Torras polo Grupo Parlamentario Entesa Catalana de Progrés, Carme García Suárez polo Grupo de Izquierda Unida – Iniciativa per Catalunya Verds, Inmaculada Loroño Ormaechea polo Grupo de Senadores Nacionalistas Vascos e Román Rodríguez Rodríguez e José Ramón Urrutia Elorza polo Grupo Mixto .

As conclusións de dita ponencia destacaban a relación entre o fenómeno da prostitución nos países ricos e a feminización da pobreza, considerando necesaria contemplalo no marco do Convenio das Nacións Unidas para a Represión da Trata de Persoas e da Explotación da Prostitución Allea, de 1948, así como coa Resolución do Parlamento Europeo do 2 de febreiro de 2006 que insta a loitar contra a idea de que a prostitución é equiparábel a un traballo. Deste xeito, considérase a prostitución relacionada co tráfico e trata de mulleres, un atentado contra os dereitos humanos “creciente en el ámbito europeo/ países occidentales ” que move entre 5 e 7 billóns de dólares e afecta a 4 millóns de vítimas, segundo a ONU. Así mesmo, advirte que nos países nos que a prostitución está regulada “se ha incrementado tanto la actividad de la prostitución como el tráfico y la trata de seres humanos”.

No que di respecto ás mulleres en situación de prostitución, afirmase que son, na súa maior parte, inmigrantes en situación irregular, con especial dificultade para saír da prostitución, maior aínda no caso de vítimas da trata. A grande maioría están “en situaciones degradantes, con privación de su libertad, con fuerte grado de dependencia de las organizaciones por las que están explotadas y sufriendo vulneraciones de los derechos humanos”, polo que sofren secuelas, “tanto físicas como psicológicas”.

Neste sentido, instase a fomentar e facilitar denuncia das redes por parte das vítimas e a mitigar as causas sociais que levan a moitas persoas á prostitución contra a súa vontade, impulsando planos integrais de actuación de abordaxe da explotación sexual e o tráfico e trata de mulleres, facilitando a integración sociolaboral e incluíndo axudas económicas, atención psicolóxica e emocional e recursos para mellorar o nivel de formación, cultural e educativo das mulleres en situación de prostitución. Finalmente, chama a garantir a existencia e o acceso a unha rede de servizos de atención ás vítimas de explotación sexual.

No eido das medidas xurídicas e policiais, rexéitase a regulación da prostitución como profesión, alegando que “tendría graves problemas de encaje jurídico, tanto con el derecho laboral y derechos de los trabajadores, respecto de las modalidades laborales como en relación a los derechos básicos y la legislación en materia de derechos de las mujeres”, ao tempo que se apunta que este fenómeno xera preocupación entre a cidadanía. Por todo isto, considérase necesario impulsar “la correcta aplicación de la legislación vigente en relación con la persecución del trafico con fines de explotación sexual”, mellorando algúns mecanismos e instrumentos para a recolección de probas e a coordinación institucional nesta materia.

Por último, desde a Ponencia recoméndase coñecer en profundidade a situación da prostitución con investigacións cuantitativas e cualitativas, desanvolver políticas de prevención que lle transmitan á sociedade que a prostitución é unha forma de violencia de xénero e unha práctica que atenta contra os dereitos humanos, impulsar accións para que a cidadanía coñeza a situación das prostitutas e facer especial fincapé na educación “para una sociedad de hombres y mujeres con igualdad de derechos y oportunidades”.

Como resposta ás pretensións da Generalitat de regular a prostitución, e no cadro previo ao comezo das sesións da Ponencia sobre la prostitución en nuestro país (154/9), o Ministerio do Interior español xa anunciara que os seus propósitos neste eido pasaban pola loita contra a trata de mulleres co obxectivo da explotación sexual e non pola regularización –*Interior ultima un plan contra la prostitución forzada, El País* do 30 de abril de 2006–, polo que xa traballaba nun plano contra a prostitución forzada. O Plano Integral Contra a Trata de Seres Humanos con Fins de Explotación Sexual, que en 2006 xa se presentaba como próximo a estar acabado, tivo que esperar para ser aprobado até o 12 de decembro de 2008, e foi acollido con moitas reservas por colectivos abolicionistas como polos regulacionistas –*Las abolicionistas ven el plan contra la trata de mujeres "insuficiente e inútil", El País* do 12 de decembro de 2008–.

Este plano define a trata de seres humanos como “un fenómeno de preocupantes dimensiones que constituye una de las más escandalosas y sangrantes formas de reducción del ser humano a simple mercancía y representa una de las violaciones más graves de los derechos humanos”, considerando aquela que se realiza con fins sexuais “una de las vertientes más crueles de este ilícito comercio” na que se reflicte a situación de desigualdade na que se encontran as mulleres. Perante isto, presenta catro principios rectores nos que se basea o plano: a perspectiva de xénero, a consideración da trata como una violación dos dereitos humanos, a realidade transnacional do fenómeno e a definición como un delito no que é imprescindible a actuación policial e xudicial.

A partir destes principios rectores, e cunha duración de tres anos (2009-2012), o plano propón como obxectivos sensibilizar á sociedade para provocar “tolerancia cero” contra a trata con fins de explotación sexual, combater as causas da trata nos países de orixe, desenvolver medidas desde unha perspectiva integral, asegurar a asistencia e protección ás vítimas e loitar decididamente contra a trata de seres humanos con fins de explotación sexual, a través de medidas de sensibilización, prevención e investigación, educación e formación, asistencia e protección ás vítimas, lexislativas e procedimentais e de coordinación e cooperación. Formúlase igualmente a creación dun grupo interministerial para o seguimento e avaliación, que estea formado por representantes dos ministerios de Asuntos Exteriores e Cooperación, Xustiza, Interior, Educación, Política Social e Deporte, Sanidade e Consumo, Traballo e Inmigración e Igualdade.

No marco deste Plano, o 18 de xaneiro de 2010, a Xunta de Galicia e o Tribunal Superior de Xustiza asinaban un protocolo de actuación fronte a trata de persoas con fins de explotación sexual –*La Xunta y el TSXG firman un protocolo para dar seguridad a las víctimas que denuncien*, *La Voz de Galicia* do 18 de xaneiro de 2009–. Neste, destaca a posibilidade de conceder o permiso de residencia ás mulleres que se encontren no país de modo irregular, co obxectivo de favorecer o testemuño das vítimas. Na sinatura do protocolo, o presidente Nuñez Feijoo indicou que o goberno galego ten asinados convenios con ONG para a posta en funcionamento de centros destinados á protección das mulleres que denunciaran os explotadores.

En setembro de 2009, a prostitución saltaba de novo ao debate político, nesta ocasión a raíz dunhas fotos nas rúas do centro de Barcelona, publicadas polo diario *El País* a primeiro de mes –*Sexo de pago en plena calle junto al mercado de La Boqueria*, *El País* do 1 de setembro de 2009–. O escándalo en Cataluña lembrou a paralización do plano de regulación da prostitución e o alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, no medio do escándalo mediático, reclamaba aos gobernos catalán e central a creación dunha lei que regulara a prostitución e ao tempo impedira a súa presenza nas rúas –*Barcelona pide una ley que prohíba la prostitución en la calle*, *El País* do 5 de setembro de 2009–, petición á que se sumaría dous días despois a presidenta da Comunidade de Madrid, Esperanza Aguirre –*Aguirre: «Soy partidaria de regular la prostitución; lo demás es hipocresía»*, *ABC* do 7 de setembro de 2009–. Outros partidos e políticos mostraron o seu rexeitamento á posibilidade da regulación e no propio seo do Partit Socialista de Catalunya, no que milita Hereu, iniciador do debate, as posturas estaban tremendamente enfrontadas –*Hereu divide a las mujeres del PSC al exigir que se regule la prostitución*, *El País* do 15 de setembro de 2009–.

Neste cadro político, o 18 de setembro, o deputado Joan Tardà, de Esquerra Republicana de Catalunya, presenta unha moción no Congreso dos Deputados español na que solicita ao Goberno a regulación da prostitución como oficio, así como os impostos que deben pagar quen decida exercelo. A moción presentaba puntos de encontro con algúns partidos, que pretendían debatela punto a punto, mais ERC esixiu que a proposta fose votada en bloque –*El Congreso rechaza regular la prostitución*, *El País* do 23 de setembro de 2009–. O resultado final foi de unicamente cinco votos a favor (os tres parlamentarios de ERC, Joan Herrera de Iniciativa per Catalunya/Verds, e Rosa Díez de Unión, Progreso y Democracia). Tres centos vinte e nove parlamentarios mostraron o seu rexeitamento á moción votando en contra, mentres que os seis restantes (os deputados do Bloque Nacionalista Galego, Nafarroa Bai e Coalición Canaria) se abstiveron.

O último debate aberto no seo do goberno español é o da posíbel eliminación dos anuncios de sexo de pago publicados nos xornais. A súa prohibición é unha petición de vello dos grupos abolicionistas e no Estado xa saen sen estes anuncios *Público*, *20 Minutos*, *La Gaceta* e *Qué!* desde e a súa aparición e *La Razón* desde o 23 de decembro do ano pasado, debido a un acordo co xornal vaticano *L'Osservatore Romano*. A ministra Bibiana Aído xa cualificara de “vergüenza” esta publicidade con ocasión da votación da devandita proposta de Joan Tardá –*Aído considera que los anuncios de contactos son una «vergüenza»*, *La Voz de Galicia* do 16 de setembro de 2009–. O doce de maio deste mesmo ano, o Ministerio de Igualdade solicitaba ao Consello de Estado que elaborara un relatorio sobre as alternativas legais á súa prohibición –*Igualdad busca vías contra los anuncios de prostitución*, *El País* do 14 de maio de 2010–. A medida encadrábase no Plano Integral Contra a Trata de Seres Humanos con Fins de Explotación Sexual, e tiña como antecedente máis inmediato a petición neste sentido do deputado de Unión del Pueblo Navarro Carlos Salvador. Dous meses mais tarde, Salvador volvía a insistir na petición no debate sobre o estado da nación –*Rechazo a los anuncios de prostitución*, *Público* do 15 de xullo de 2010–, e nesta ocasión, o presidente José Luis Rodríguez Zapatero amosaba o seu apoio á medida da ministra Bibiana Aído afirmando que a existencia destes anuncios contribúe á normalización da explotación das mulleres, polo que “deben eliminarse”. Ao pouco tempo, a Asociación de Diarios Españoles manifestouse completamente en contra da prohibición dos anuncios de sexo de pago, como de calquera outra actividade considerada lícita: “Si el Gobierno entiende que deben suprimirse, debería adoptar las medidas necesarias para prohibir la prostitución” –*Los editores, contra Zapatero por querer prohibir publicidad*, *Atlántico Diario* do 17 de xullo de 2010–.

O debate sobre os anuncios de sexo de pago encirrouse aínda máis co desmantelamento neste tempo dunha suposta rede de explotación de mulleres, que os medios de comunicación relacionaron directamente con este tipo de publicidade: –*Cae red de prostitución que controlaba el 50 por ciento de anuncios en prensa*, *ABC* do 23 de xullo de 2010–. O colectivo Hetaira, desde unha perspectiva regulacionista, denunciaba daquela, nunha nota de prensa, que os testemuños que recolleran das prostitutas “nada tienen que ver con lo que ha salido en los medios de comunicación ni en las noticias filtradas por la policía”, e acusaba ao goberno español de estar máis interesado “en los ‘golpes de efecto’ para preparar las condiciones para la eliminación de los anuncios de contacto que en defender los derechos de las mujeres que trabajan en la prostitución”. A día de hoxe, a iniciativa do Ministerio de Igualdade segue adiante³.

Dentro do debate institucional no ámbito galego, cómpre referirse ao relatorio sobre a prostitución divulgado en marzo de 2009 polo Tribunal Superior de Xustiza de Galicia –*El negocio de la prostitución crece en Galicia y extiende sus redes de captación por el extranjero*, *La Voz de Galicia* do 25 de marzo de 2009–. Neste informe advertíase do aumento do consumo de sexo de pago na nosa comunidade, especialmente nos clubs situados nas estradas que nalgúns casos chegaron a converterse “en auténticos complejos hostaleiros”.

³ Despois de rematada a redacción de este estudo, o Congreso español aprobou a 21 de setembro una proposición non de lei na que se insta ao Goberno a, una vez que o Consello de Estado emita un informe sobre a cuestión, realizar una proposta sobre a desaparición dos anuncios de prostitución. Entremetres, o Congreso apela a autorregulación dos medios. Así mesmo, a voceira do PP no Congreso, Soraya Sáenz de Santamaría, anunciou que PP, PSOE e UPN traballan nun acordo para impulsar a supresión deste tipo de publicidade. Por último, ao día seguinte de apoiarse esta proposición no Congreso, o Parlamento navarro comezou a tramitar unha lei que propón que a Administración navarra non contrate publicidade institucional cos medios que publiquen anuncios de sexo de pago, así como que estes medios non poidan recibir axudas públicas.

Ademais, alértase da presenza de redes destinadas a atraer a mozas cara a prostitución, con vencellos especialmente en países latinoamericanos e da Europa central e oriental. Segundo o informe, entre o 2005 e o 2008, a Policía Nacional cuantificou en 234 o número de mulleres que declararon estar sometidas a redes de traficantes. Delas, o 76% eran brasileiras, o 10% rumanas e o 14% restante doutras procedencias como Colombia ou a República Dominicana. Os datos da fiscalía foron duramente criticados pola organización Alecrín, que declarou que “posiblemente la fiscalía no sepa contar”, dado que mentres o informe recollía 138 locais nos que se consume sexo de pago, Alecrín aseguraba que existían máis de 300, sen contar os pisos –*Alecrín afirma que hay el doble de prostíbulos de lo que dice el fiscal, El País* do 27 de marzo de 2009–.

Mais polo xeral, os debates institucionais dados en Galicia nestes últimos anos arredor da prostitución son de curto alcance e seguimento, a excepción da Ordenanza de Civismo de Lugo, á que xa nos referimos. Para alén de referencias á debates levados a cabo no Estado e a operacións policiais contra a trata de persoas, en setembro de 2008, o Tribunal Superior de Xustiza de Galicia dita unha sentenza na que se considera a prostitución como un traballo por conta propia e non se atopa relación laboral entre Pamifran, a entidade xestora do club Ciro de Vilaboa, e as prostitutas sen permiso de traballo encontradas no local –*O TSXG non ve vínculo laboral entre o club Ciro e as mulleres que alternan nel, Diario de Pontevedra* do 11 de setembro de 2008–. A sentenza, con todo, non pareceu crear especial polémica, ou cando menos desapareceu nun só día das páxinas dos xornais .

Tampouco tivo demasiada repercusión a denuncia de Alecrín á Xunta, en xaneiro de 2009, por “apoloxía da prostitución” por convidar á sexóloga e ex prostituta de luxo Valerie Tasso ás xornadas Sexuando –*Alecrín denuncia a la Xunta por hacer «apología de la prostitución», 20 minutos* do 26 de xaneiro de 2009–. Durante un par de días, os medios fixéronse eco do debate, mais a información desapareceu sen que parecera haber ningunha consecuencia.

Xa a un nivel máis local, no día contra a violencia de xénero de 2008, o BNG denunciaba que o Concello de Lugo subvencionaba unha empresa dedicada, entre outras cuestións, a manter unha web de anuncios de prostitución –*Lugo financia una web sobre prostitutas, La Voz de Galicia* do 26 de novembro de 2008–. A empresa respondeu afirmando que unicamente realizara o deseño da páxina web e que non descartaba querelarse contra o BNG por esta información –*Lugointernet denunciará al BNG por «vincular» a la empresa con «la promoción de la prostitución», La Voz de Galicia* do 5 de decembro de 2008–.